

Специјални прилог

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Сто осамдесет година
Војномедицинске академије

ВЕЛИКА КУЋА ЗДРАВЉА

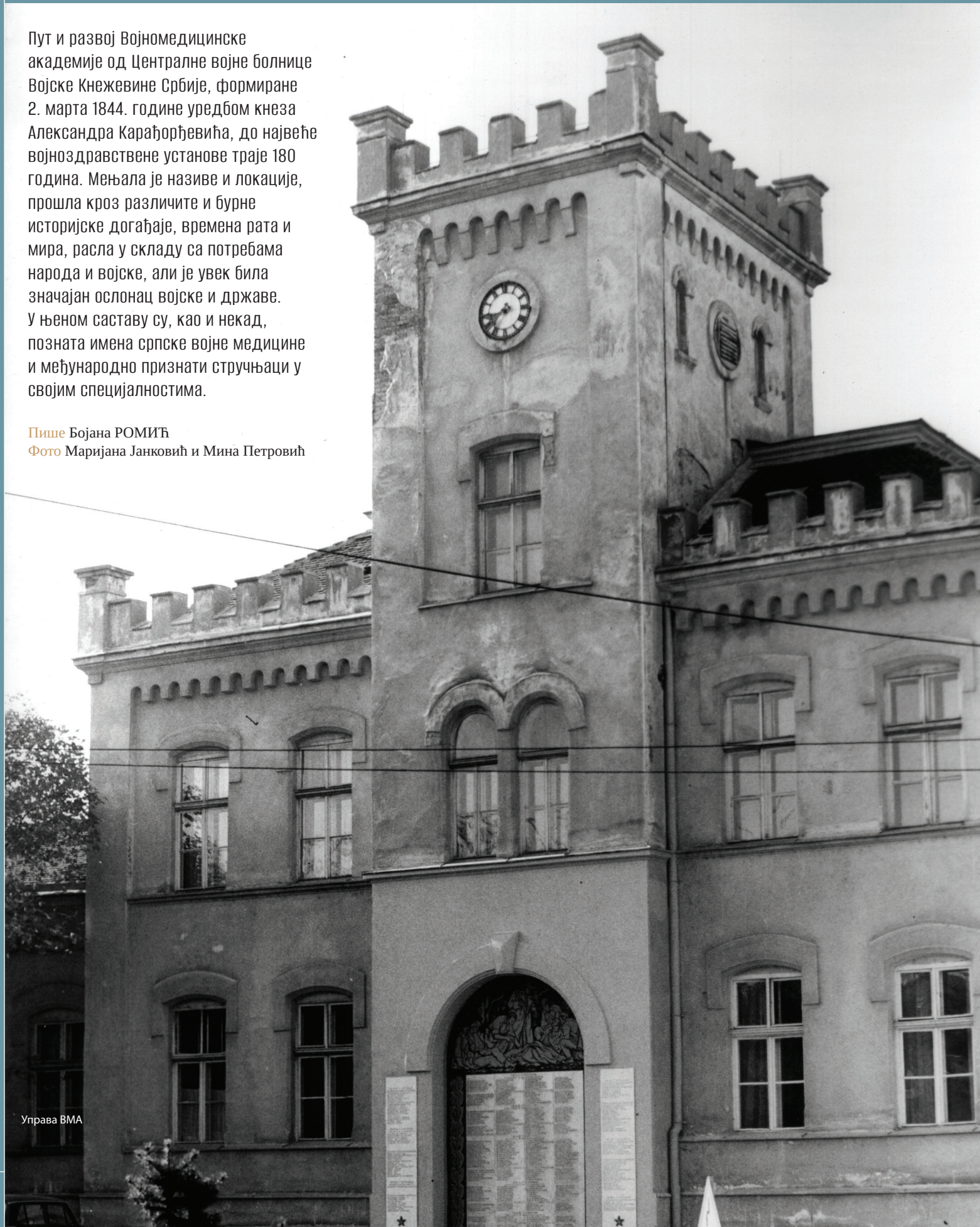

Пут и развој Војномедицинске академије од Централне војне болнице Војске Кнежевине Србије, формиране 2. марта 1844. године уредбом кнеза Александра Карађорђевића, до највеће војноздравствене установе траје 180 година. Мењала је називе и локације, прошла кроз различите и бурне историјске догађаје, времена рата и мира, расла у складу са потребама народа и војске, али је увек била значајан ослонац војске и државе. У њеном саставу су, као и некад, позната имена српске војне медицине и међународно признати стручњаци у својим специјалностима.

Пише Бојана РОМИЋ

Фото Маријана Јанковић и Мина Петровић

Управа ВМА

Војномедицинска академија, скраћено и препознатљиво ВМА, поносно је наследила некадашњу централну, општу и главну војну болницу и већ 180 година сведочи о развоју војног санитета у српском народу. Кадар тих болница, које су сагласно потребама државе и санитарске службе мењале локације и број болничких постеља, активно је учествовао у свим ратним збивањима на нашем простору још од настанка. Према речима др Владана Ђорђевића, који је у три рата био начелник санитета (у српско-турским ратовима 1876–1878. и српско-бугарском 1885–1886) и резултатима и модерним идејама унео нов подстрек нашим медицинарима, „зачеци војних болница били су уједно и прве болнице у Србији уопште”. Војни лекари, медицинске сестре и болничари у тим војноздравственим установама имали су значајне улоге у развоју медицине у Србији, а посебно војне медицине и ратне хирургије. Поред тога, познати војни лекари тог времена били су и утемељивачи и први професори Медицинског факултета Универзитета у Београду.

Од када је донето „Устројеније војних шпитаља”, односно „уређење установа за смештај, лечење и негу

војних болесника”, напредак ВМА огледао се у оснивању болничких јединица према неопходним капацитетима за државу и народ. Развијала су се подједнако хируршка и такозвана унутрашња одељења, што је и била идеја дугогодишњег начелника војног санитета пуковника др Михајила Мике Марковића – да се нова војна болница развија за потребе војске и народа. Та одељења су темељи садашњих хируршких и интернистичких клиника ВМА, које, баш како је у историји остало записано, и даље прате савремене токове лечења, а ВМА и њени војни медицинари увек су тамо где су народу најпотребнији.

ИСТОРИЈСКА ВЕРТИКАЛА

Након солдатског шпитаља у Савамали, статус палилуске војне болнице пресељена у круг касарне потврђен је 2. марта 1844. године, када је регулисано и устројство војних болница. Растући у складу са потребама тадашње војске и епидемиолошке ситу-

ације, болница је пресељена на Цветни трг 1848. и добила је назив Дунавска стална војна болница. Имала је чак 150 болничких постеља. Доласком младих лекара, школованих у иностранству, али и услед ратних дешавања – српско-турских и српско-бугарског рата – у војним болницама се развијала и цветала хируршка школа, која је, по методама које су тада примењиване, била у светском врху, али на уштрб развоја превентиве и епидемиологије.

Изградња нове Опште војне болнице на Врачару завршена је 1909. године. У то време била је најмодернија здравствена установа на Балкану. Та болница преименована је у Сталну војну болницу Прве армијске области 1922, да би 1. априла 1930. постала Главна војна болница Краљевине Југославије. Уз назив добила је и академски значај. За само неколико година повећан је и број болничких кревета – на 1.200–1.500, а забележен је и интензивнији развој интернистичких грана.

Назив ВМА добила је 1950. године, а 1960. посебним Законом о ВМА дефинисана је као високошколска, научна и здравствена установа.

Тако је ВМА током 180 година, колико постоји, под различитим називима путовала београдским општинама и здањима, од Савамале, Палилуле, Цветног трга и простора садашње Треће београдске гимназије, да би се после промењених шест локација коначно 1981. године усталила на Бањичком вису у згради препознатљивој на београдској мапи као једној од највећих болница у Југоисточној Европи. Та највећа војноздравствена установа санитарске службе Војске Србије сведок је значајних историјских момената свог народа и заједно са њим и упркос свему траје, бележећи сваку стазу свог трновитог пута.

ОД ИДЕЈЕ ДО РЕАЛИЗАЦИЈЕ

Пројектовање болнице на Бањичком вису, модерног концепта чак и по савременим

мерилима, у којој је планирано да буду интегрисани сви видови здравствене заштите, почело је крајем 1973. године. Радови на изградњи трајали су почев од 1975. шест година и три месеца. Како је документовано у сада скоро историјским списима из времена настајања „нове ВМА”, на градилиштима је свакодневно било и по 2.000 радника разних струка и квалификација. За радну организацију „Ратко Митровић” и њених 48 ко-

пераната из свих република и покрајина некадашње СФРЈ био је то тежак и озбиљан задатак уз необично кратке рокове за реализацију.

Најсавременију болницу у том тренутку, која по резултатима ни данас не заостаје за светским здравственим центрима, свечано је отворио тадашњи начелник Санитарске управе генерал-потпуковник професор др Станислав Пишчевић 20. октобра 1981. године у девет часова, у

УПРАВНИЦИ И НАЧЕЛНИЦИ

До 1949. године управници централне, опште и главне војне болнице били су: др Карло Белони, санитарски пуковници др Јосиф Холец, др Димитрије Герасимовић, др Светозар Арсенијевић и др Роман Сондермајер, санитарски ђенерали др Чедомир Ђурђевић, др Сима Карановић, др Сава Поповић, др Жарко Трпковић, др Милан Димитријевић, др Ђорђе Протић и др Војислав С. Поповић; затим пуковници др Ивица Павлетић, проф. др Војислав К. Стојановић и генерали др Војислав Дулић и др Иво Краљ. Од 1949. године ВМА руководили су генерал-мајор др Херберт Краус (1949–1953. и 1954–1956), генерал-мајор др Мони Леви (1953–1954), генерал-потпуковник др Иво Краљ (1956–1959), генерал-потпуковник проф. др Томислав Кроња (1959–1971), генерал-потпуковник проф. др Ђорђе Драгић (1971–1979), генерал-мајор др Боровој Врачарић (1979–1982), генерал-потпуковник академик проф. др Владимир Војводић (1982–1989), генерал-мајор проф. др Михајло Ђукнић (1989–1992), генерал-потпуковник проф. др Јован Бјелић (1992–1996), генерал-потпуковник проф. др Ацо Јовичић (1996–2001), генерал-мајор проф. др Момчило Крговић (2001–2002), генерал-мајор доц. др Зоран Станковић (2002–2005), генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић (2005–2011) и бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић (2011–2016). Од 2016. године на челу ВМА је пуковник проф. др Мирослав Вукосављевић.

ЗНАЧАЈНИ ДАТУМИ

2. март 1844 – указом кнеза Александра Карађорђевића основана је Централна војна болница и тај датум слави се као Дан ВМА
1912–1918 – током балканских ратова и Првог светског рата српска ратна хирургија избила је у сам врх светске ратне медицине
1920 – шест лекара Војне болнице учествовало је у формирању Медицинског факултета у Београду
1930 – Војна болница преименована је у Главну војну болницу, под непосредном управом Санитарског одељења Министарства Војске Краљевине Југославије
1941–1945 – током Другог светског рата Централна војна болница Врховног штаба Народноослободилачке војске, збрињавајући рањене и оболеле, одиграла је снажну улогу у одбрани земље
1949 – добила је данашњи назив Војномедицинска академија
1960 – усвојен Закон о ВМА као највишој војноздравственој, образовној и научноистраживачкој институцији
1981 – изграђена нова зграда ВМА на Бањичком вису
2002 – на ВМА покренут програм завештања органа у Републици Србији
2008 – ВМА функционално интегрисана у систем здравства Србије
2009 – уписана прва класа кадета Медицинског факултета ВМА

присуству државних, политичких, научних, културних и здравствених радника. Зграда је тада симболично „предата на коришћење”, а према речима њеног тадашњег начелника генерал-мајора професора др Боровоја Врачарића, „сви припадници ВМА добили су огромну обавезу да улажу све своје снаге и способности и максимално искористе могућности објекта за лечење грађана, за проучавање и решавање актуелних здравствених проблема и за оспособљавање кадрова санитарске и здравствене службе”.

Вест о отварању нове зграде ВМА, под насловом „Скок у 21. век”, објављена је у листу *Политика* 22. октобра 1981. године. Аутор текста Д. Маринковић написао је да то ново здање „својом витком силуетом, таласастих облика

К. В. № 424.
С. № 178.

АЛЕКСАНДЕРЪ КАРАЂОРЂЕВИЊЪ,

Князь Србскій,

са согласіемъ Сѣвѣта опредѣлили смо и опредѣлюемо:

УСТРОЕНИЕ ШПИТАЛЯ ЦЕНТРАЛНЕ ВОЙСКЕ.

ГЛАВА ПРВА.

О ЗДАНИЮ.

Зданіе Шпиталѣ, цѣли своѣй сходно построено, имаѣе у себи:
1.) Нуждно число соба', у коима се 76. крѣвета за болестникѣ добро смѣстити могу;

2.) Едну собу за Офицѣре са 4. крѣвета;
3.) Обиталиште за едниогъ Штаб-Хирурга, као Лѣкара шпиталѣ;
194

дати се леченю други цивилни Лѣкара; но ако бы онда хтели лѣкове бесплатно имати: то ће морати Лѣкарске рецепте найпре преко Военногъ Лѣкара видимирати дати, да те лѣкове протоколира.

У Београду 19. Февруара 1844.

(М. П.) Александръ Карађорђевићъ с.р.
Князь Србскій.

(М. П.) Стефанъ Стефановићъ, с.р. Алекса Симвићъ с.р.

Секретаръ Сѣвѣта, Подполковникъ,
Палатър,
Стефанъ Марковићъ, с.р.

Одлука Књаза Александра Карађорђевића о изградњи "Војног шпиталѣа централне војске". Београд, 19. фебруар (2. март) 1844. годинѣ.

и беспрекорне белине, доминира Бањичким висом, а оним што је смештено под њеним кровом обећава доминацију и у југословенској медицини”.

Могућности тог специфичног објекта организоване су под компактним, такозваним моноблок концептом, што значи да је читав садржај складно и функционално решен под једним кровом. Грађевинска радна организација „Ратко Митровић” учествовала је (у сарадњи са осталим организацијама, од којих је 28 било домаћих) у изградњи 170.000 m² радне површине, док површина целог војног комплекса ВМА износи 20,8 хектара.

Пре усељења одређени број запослених био је на обуци у земљи и иностранству за руковање тада најсавременијом медицинском и другом опремом, а формација ВМА

имала је нешто више од 5.000 радних места.

Приликом изградње 14 спратова нове зграде ВМА ископано је 450.000 кубних метара земље, утрошено је око 120.000 кубика бетона и 23 милиона килограма гвожђа. Испред објекта налазило се 26.700 m² путних и паркинг површина, 2.800 m² тротоара и 7.650 m² пешачких стаза и платоа у парку. У објекат са око 6.000 просторија, 5.240 прозора, 6.350 врата, око 18.000 плакара, уграђено је и 4.500.000 m каблова, 38.000 светлећих тела и 3.000 умиваоника.

Тај велики пословно-технички систем технолошки је веома захтеван и специфичан потрошач. Логистичка служба ВМА управо због тога и даље, с јасним приоритетима у раду, брине о обиму и комплексности одржавања, док на адекватан начин ангажује све расположиве ресурсе.

За потребе правовремене и брзе доставе медицинске документације, лекова и материјала за лабораторијска испитивања, као услова за ефикасну дијагностику и терапију, уграђена је пнеуматска (ваздушна) пошта са око 75 станица и са централним постројењем за дистрибуцију. Те далеке 1981. године размишљало се у ВМА и о будућности – условима и

коришћењу савремених наставних средстава у разним облицима стварања и усавршавања кадра.

Постојали су и фото-лабораторија и биро за ликовну технику са запосленим академским сликарима, а у неким од целина, као што су, на пример, учионице и наставни кабинети, сада генерације кадета Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране настављају стопама својих наставника.

Амфитеатар, у који се и данас може сместити око 300 лица, и неколико наставних сала, задржали су своју основну функцију, а мало је познато да је на ВМА на појединим клиникама била инсталирана интерна телевизија уједињена под јединственом телевизијском мрежом. Осим преноса важних операција у салама за наставу, предавања, конференција и стручних састанака, на телевизорима широм зграде емитован је и забавни програм поводом празника у којем су гостовала бројна позната ТВ лица, популарна осамдесетих година прошлог века. Од тога су остала само сећања генерација које су радни век провеле управо у тој „великој кући здравља”.

Војномедицинска академија била је и остала велики медицински систем са дугом и богатом историјом, који

Идејно решење зграде ВМА било је иновативно за београдску архитектуру седамдесетих година прошлог века. У време када је пројектована и изграђена, зграда ВМА била је међу првим „ламентним зградама” у СФРЈ, према тадашњим мерилима технологије и сазнања из области грађевинарства и екологије. Аутори пројекта ВМА дипломирани инжењери архитектуре пуковник Јосип Осојник и Слободан Николић добили су за своје дело, након конкурса расписаног 1973. године, Награду „22. децембар” – некадашње највеће признање ЈНА за изузетна достигнућа остварена у току године.

обједињује медицину, образовање и научноистраживачки рад. Кроз те три основне функције и данас свакодневно доказује своју важност у здравственом систему наше земље и својом грандиозношћу одолева зубу времена.

ВМА КАО ВИСОКООБРАЗОВНА УСТАНОВА

У историји ВМА остаје обележена 2009. година када је уписана прва класа кадета Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду, који су 2015. промовисани у санитетске официре Војске Србије. То је најбоља инвестиција у будућност српског војног здравства и ВМА.

До доношења новог Закона о високом образовању Републике Србије 2005. године ВМА је обављала последипломску наставу за стицање звања магистра и доктора наука, као и здравствене специјализације и супспецијализације из области медицине, стоматологије и фармације. Ради хармонизације високог образовања у систему одбране и његовог усклађивања са високим образовањем у Републици

Србији, Министарство одбране покренуло је иницијативу за акредитацију студијских војнообразовних програма и формирање Универзитета одбране. Затим је ВМА, након акредитације интегрисаних академских студија медицине у оквиру Високе школе ВМА и добијања дозволе за рад 2009. године, уписала прву класу кадета. Акредитацијом академских специјалистичких студија и академских докторских студија из области медицине, паралелно са оснивањем Универзитета одбране у Београду, 2011. године Висока школа ВМА прерасла је у Медицински факултет ВМА, као организациона јединица Универзитета одбране.

Факултет је јединствен по томе што обједињује медицински и војни позив, примењује савремене приступе и сазнања из области медицинских наука кроз организацију и реализацију школовања у систему одбране, а у оквиру бројних пројеката укључује наставнике и кадете у истраживања и разноврсну публицистичку делатност, чиме наставља богат научноистраживачки рад некадашње ВМА.

Војни комплекс ВМА површине је око 20,8 хектара са око 2.000 засађеног високог и ниског растиња. У ВМА уграђено је 120.000 m² плафона, 180.000 m² преградних зидова, 180.000 m цеводова за грејање и хлађење и преко 60 врста разних инсталација. Има око 180.000 m² корисног простора са инсталисаном топлотном енергијом еквивалентном загревању 8.000 двособних станова и просечном месечном потрошњом електричне енергије као насеље од 20.000 становника. Има 26 лифтова (од којих у осам може да уђе болнички кревет), осам кракова покретних степеница, 250 клима-комора и 950 електромотора. На ВМА сваког сата обради се око 1,5 милиона кубних метара ваздуха кроз 380.000 m канала за ваздух

У октобру 2023. године на интегрисане академске студије медицине примљена је 15. класа кадета на Медицински факултет ВМА Универзитета одбране у Београду.

На студијским програмима интегрисаних академских студија медицине, академских специјализација, модулима докторских академских студија и специјалистичких (супспецијалистичких) студија из области медицине, као и другим програмима усавршавања – курсевима, семинарима, радионицама, стручним и научним саветовањима – наставни кадар чине припадници ВМА, од којих је већина по стручности високо цењена у земљи и иностранству. Наставно-научни кадровски потенцијал ВМА чине професори и доценти, примаријуси, асистенти, доктори наука, а велики број њих уједно и преседава секцијама Српског лекарског друштва, али и различитим домаћим и међународним научним и струковним удружењима.

РАД ИСКАЗАН БРОЈКАМА

Према броју пацијената, капацитетима за лечење и успешном збрињавању најразличитијих ургентних стања, ВМА се данас налази на челу војноздравственог система. Својеврстан је међународно признати бренд не само санитетске службе са Управом за војно здравство у одбрани и Министарства одбране и Војске Србије.

У филму Војнофилмског центра „Застава филм” из 1982. године о новој згради ВМА за војни комплекс ВМА каже се да је пројектован као „прави мали град” у којем живи или кроз њега прође дневно више од 7.000 људи. У садашњости овај грандиозни објект посети дневно око 10.000 лица.

ВМА је опстала упркос различитим изазовима, од бурних деведесетих па до новијих датума и динамичних задатака у пандемији ковида 19, када су се одлуке доносиле у року од неколико сати. У генерацијама лекара, медицинских техничара и других здравствених радника задржан је дух традиције, воља и

жеља да се достигну и превазиђу успеси претходника.

На ВМА годишње се на стационарном лечењу налази око 30.000 пацијената, уради се око 20.000 оперативних захвата и обави око три милиона различитих лабораторијских анализа. Уз око 300.000 различитих специјалистичких прегледа војних и цивилних осигураника уради се и око 75.000 радиолошких дијагностика, а у Институту за трансфузиологију и хемобиологију прикупи се око 5.000 литара крви.

Тако је било и током 2020, 2021. и делом 2022. године када је ВМА као нековид болница радила даноноћно за све грађане и резултатима доказала колико значи када се у року од десет минута у једној здравственој установи може оформити конзилијарни састанак медицинских стручњака за сваку врсту интервенције, 24 сата дневно, током свих дана у години.

Само у 2021. години, која није била лака за здравство у целом свету, на ВМА осим 200.000 војних осигураника прегледано је и више од 180.000 цивилних.

Стационарно је лечено око 25.000 војних и цивилних осигураника, изведено је око 20.000 операција и урађено два милиона лабораторијских анализа. У Центру за хитну помоћ ВМА збринута је 14.500 војних и 64.500 цивилних осигураника, а од којих су најтежи случајеви остајали на болничком лечењу. Током првих шест месеци 2022. године у Центру за хитну помоћ ВМА прегледано је 26.000 пацијената, од тога 6.800 војних осигураника и 19.200 цивилних, док је на Поликлиници ВМА урађено око 80.000 интервенција.

Подсећања ради, ВМА је одлуком Владе Републике Србије 13. децембра 2007. године, а почев од 1. јануара 2008, интегрисана у републички здравствени систем са 40 одсто капацитета за лечење цивилних осигураника. Иако војни осигураници остају њени приоритетни пацијенти, на ВМА се лече грађани наше земље и региона. О томе сведоче и просечне годишње бројке, које показују око 24.000 цивилних осигураника на болничком лечењу и упола толико војних осигураника.

Највећи број пријема, збрињавања трауматолошких повреда и различитих ургентних стања бележи се средом, када је Центар за хитну помоћ ВМА дежурна хитна служба 24 сата за све грађане Београда. Може се рећи да је тај дан, актуелан од 2010. године, по свим параметрима пружања здравствене заштите најугроженијима врло динамичан. На преглед долазе и грађани из целе републике. Среда је на ВМА дан када се на интензиван и користан начин кондиционирају и млађи специјалисти, јер тада Центар за хитну помоћ у просеку посети шест стотина лица,

уз више десетина хитних пријема на болничко лечење. Управо је средом највише критично угрожених и тада наступају интервентни кардиолози, неуролози, укључујући и комплетну хирургију. Током дежурства ВМА од високо постављених циљева не одступају ни млађе генерације, већ са посебном енергијом додатно оснажују тимски рад, мултидисциплинарност и добро организован систем који неминовно доноси успехе како у превенцији, тако и у дијагностици, терапији и лечењу.

САВРЕМЕНА ХИРУРГИЈА

Хируршка школа ВМА и дан-данас је препознатљива. Она сведочи о исказаној храбрости и залагању генерација војних хирурга током бројних ратних дешавања. Гране медицине попут трауматологије, опште, васкуларне и пластичне хирургије, са анестезиологијом, настављају традицију најбоље, али и најсуровије школе – рата.

Захваљујући богатом искуству некадашњих генерација хирурга ВМА наследника утемељивача др Романа Сондермајера и др Михаила Петровића, затим др Ђорђа Нешића (оснивача првог очног одељења), Атанасија Пуље (оснивача првог одељења за прелом вилица), Соломона Адање који је развио уролошку службу, Севера Ковачева, првог анестезиолога у Главној војној болници, и Винка Арнерија, зачетника пластичне хирургије, настављено је усавршавање свих видова микрохирургије и интензивне неге. Уз њих, а захваљујући и Војиславу Суботићу и Изидору Папи, хируршке гране ВМА и даље промовишу ову војноздравствену установу у земљи и свету.

ВМА је одавно свој рад базирала на три свеобухватна стуба – токсикологију, трансплантацију и трауматологију, у којима се положај приправности подразумева, а та „3Т” развијала су се паралелно са

осталим гранама медицине и науке и уз мултидисциплинарност представљају темељну вредност система.

У претходној години, а након бурног периода вируса корона, оживео је програм трансплантације органа, ћелија и ткива на ВМА, који је деценијама пре тога давао добре резултате, а радови су објављивани у бројним научним часописима. Трансплантациони тимови ВМА наставили су интензиван рад у оквиру реформисаног Центра за трансплантацију солидних органа, ћелија и ткива ВМА и у оквиру савремене акредитоване Очне банке ВМА. Традиција врхунске хирургије и спремност хируршких тимова, уз хуманост наших грађана, дали су изузетне резултате.

Уз четири кадаверичне трансплантације јетре, шест кадаверичних трансплантација бубрега, 22 трансплантације бубрега са живог донора, трансплантиране су и четири рожњаче. У овој установи обележено је и пола века лечења најтежих хематолошких пацијената трансплантацијама матичних ћелија хематопоезе и до сада је урађено више од 1.600 оваквих процедура.

Трансплантациона хирургија развија се на ВМА од 1996. године када је урађена прва трансплантација бубрега и додатно је оснажена првом трансплантацијом јетре урађеном 2005, чиме је ВМА сврстана у ред високоранжираних здравствених установа предвиђених за сложене хируршке интервенције. Прве трансплантације рожњаче урађене су 1971. и настављене усвајањем нових законских регулатива.

У 25 операционих сала, колико их има у целој ВМА, обављају се и други најсложе-

нији и најсавременији оперативни захвати. Од некадашњег врхунског достигнућа – операција ласером до садашњег коришћења роботских стаплера и минималноинвазивних операција, које чине свакодневицу – пут је био узбудљив. Хирургија ВМА следила је светску савремену медицину – мањи број болничких дана, бржи и лакши опоравак пацијената и мањи трошкови лечења.

ВМА је међу првима у земљи увела и дневну хирургију, која је омогућила брзо, ефикасно и повољно лечење. Центар за дневну хирургију, отворен 2005. године, данас има три операционе сале и стационар предвиђен за краћи опоравак пацијената након такозваних лакших операција. Основан је у оквиру Поликлинике ВМА по угледу на светске болничке центре и предвиђен је за краће операције у локалној и општој анестезији. Његовим радом смањује се време чекања на одређене оперативне захвате, рационализује постелни капацитет и умањује могућност за развој болничких инфекција.

У њиховим операционим салама свакодневно су на програму пацијенти максилофацијалне хирургије, оториноларингологије и други, а изводе се и операције из домена очне и пластичне хирургије. Центар за дневну хирургију ВМА намењен је краткотрајнијим операцијама из различитих специјалности које не трају дуже од неколико сати, а после којих се не захтева постоперативна нега пацијената, већ се они након дијагностике и оперативног лечења истог дана отпуштају на кућно лечење.

БОЛНИЦА У КОЈОЈ СЕ ЛЕЧЕ СВИ

Поликлиника ВМА основана је 1948. године и у њеном саставу тада су били кабинети за унутрашње болести, грудне и деце, кожне и венеричне, хируршке, болести уха, грла и носа, очне болести, кабинети за гинекологију, физикалну терапију, болести уста и зубну протетику, рендген и лабораторија. Према подацима из архиве рада ВМА, Поликлиника је пружала услуге и цивилним осигураницима још давне 1945. године.

Од 2006. у Поликлоници ВМА обједињују се кабинети и функцијске дијагностике и заједно чине снажну формацијску целину у којој су доступне здравствене услуге из преко 25 специјалности и супспецијалности. Запослени медицинари оспособљени су за пружање свих врста услуга из области превенције, дијагностике и лечења. Сваког радног дана у преподневним часовима у кабинетима и функцијским дијагностикама Поликлинике ВМА лече се војни осигураници, али и цивилни са адекватним упутом надлежних здравствених установа.

Као начин да се унапреди здравствена заштита становништва наше државе, али и одговор на велико интересовање становника наше земље, земаља у региону и у иностранству током 2023. обновљен је допунски рад Поликлинике. Прегледи који се од понедељка до четвртка обављају у послеподневним часовима намењени су свим грађанима који на прегледи и интервенције желе да дођу без упута, уз комерцијалне услове лечења. Допунски рад настављен је након паузе због епидемије вируса корона у циљу одржавања конкурентности ВМА на тржишту, пружања здравствених услуга већем броју грађана, а без оптерећења фондова за здравствено осигурање.

ВМА је референтна здравствена установа у региону за пружање терцијарне здравствене заштите те као таква кадровски и просторно опремљена је за извођење

комплетних дијагностичких и терапијских процедура, укључујући комплексне хируршке захвате и интервенције уз поуздан и ефикасан постоперативни опоравак. Баш из тих разлога, као и због вишедеценијског поверења у рад војних лекара и свеобухватност војне медицине, интересовање за лечење у овој здравственој установи никада није јењавало.

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ЈУБИЛАРНИХ ГОДИШЊИЦА

На свечаностима које се традиционално организују поводом јубилеја организацијских јединица ВМА, увек је било прилике да се сагледа допринос бројних генерација које су утицале да данас има традицију за понос. Богата историја свих грана војне медицине обавезује да се памти и подсећа на часне претходнике.

У последњих неколико година обележено је више

јубилеја – 50 година постојања и уједно 110 година максилофацијалне хирургије у Србији, 110 година војне инфектологије, 90 година војне неурологије и психијатрије, 70 година Института за медицинска истраживања, 70 година војне физијатрије, 60 година војне нефрологије, 50 година од прве трансплантације матичних ћелија хематопоезе на ВМА и многих других. На последњој свечаности, уприличеној поводом 70 година Клинике за оториноларингологију ВМА и 125 година војне оториноларингологије, наглашено је да се захваљујући богатој традицији свакодневно спомињу наслеђена мултидисциплинарност и улагање у будућност.

На ВМА се обележавају и други војни празници, а традиционалан је и Међународни дан сестринства који се слави

још од 1974. године. На тим прославама указује се на напредак током протеклих година, истичу најбољи резултати, али се указује и на ризике који су предузети како би се струка оснажила и побољшала. У 2024. години – години јубилеја – Војномедицинску академију очекује обележавање још неколико таквих годишњица, од којих се издваја јубилеј Клинике за очне болести и војне офталмологије.

О ДАНУ ВМА

Поводом Дана ВМА традиционално се уручују награде за најбољу организацијску јединицу ВМА у Сектору за лечење ВМА и изван њега, као и медаља „Др Владан Ђорђевић“ за доприносе у развоју српске хирургије. Избор за најбољу организацијску јединицу ВМА у претходној години врши се

на основу унапред утврђених критеријума који обухватају број збринутих и хоспитализованих пацијената, квалитет неге пацијената, учешће на стручним скуповима у земљи и иностранству, успешност и квалитет руковођења и слично.

Од 2008. године, када је први пут проглашена за најбољу, Клиника за ургентну интерну медицину ВМА по свим параметрима била је најбоља још пет пута. По два годишња признања освојиле су Клиника за анестезиологију и интензивну терапију, Клиника за кардиологију, Служба за фармацеутску делатност и Клиника за гастроентерологију и хепатологију, док су клинике за неурологију, хематологију, општу хирургију, епидемиологију и Сектор за логистику то одличје добиле једном.

Медаљу „Др Владан Ђорђевић“, која носи име првог ученог српског хирурга, првог председника

Српског лекарског друштва, првог санитетског пуковника и некадашњег начелника санитета Војске Србије, Војномедицинска академија додељује најбољима у области хирургије од 2009. године. Установљена је приликом обележавања 165 година постојања ВМА и 165 година од рођења др Ђорђевића. То престижно признање додељује се и војним и цивилним хирургима чија је каријера обележена завидним бројем процедура, иновација... С разлогом јер је ВМА увек била болница за свеукупно становништво наше земље, за лечење војних, али и цивилних осигураника, у којој се негује изванредна сарадња са свим цивилним структурама, другим здравственим установама и медицинским, фармацеутским и стоматолошким факултетима.

Од 2009. године додељено је 28 медаља „Др Владан Ђорђевић“. И ове године

за заслуге у 2023. години добитници те награде биће проглашени на свечаној академији поводом Дана ВМА почетком марта.

УОЧИ ЈУБИЛЕЈА

Период између два јубилеја протекао је брзо и научно је и савладано много. ВМА је сведочила томе да се без уједињења свих снага здравства не излази из кризних ситуација нити достижу добри резултати у бројним областима рада.

Један од најважнијих догађаја, који су свакако обележили деценију, поред наставка успеха у домену трансплантационе хирургије и поновног увођења допунског рада, јесте потписивање уговора о пројекту енергетске санације ВМА. Почетак овог пројекта у огромној мери допринеће побољшању услова рада запослених и лечења пацијената, те уштеди свих видова енергије и очувању животне средине.

ДОБИТНИЦИ МЕДАЉЕ „ДР ВЛАДАН ЂОРЂЕВИЋ“

Добитници медаље „Др Владан Ђорђевић“ били су: генерал-мајор у пензији проф. др Михаило Ђукњић, генерал-мајор у пензији проф. др Миломир Тодорић, проф. др Божина Радевић, чланови првог хируршког тима ВМА у мировној мисији UN MINURCAT у Чаду – проф. др Бошко Милев, старији водник Бобан Каличанин, Данијела Ивковић, Љиљана Чуповић, пуковник др Александар Радуновић и пуковник др Иво Удовичић, потом академик проф. др Ђорђе Радак, проф. др Предраг Пешко, пуковник у пензији др Милија Петровић, генерал-мајор у пензији проф. др Бранислав Пантелић, проф. др Слободан Славковић, пуковник проф. др Јован Јабланов, академик проф. др Зоран Кривокапић, генерал-мајор у пензији академик проф. др Антоније Шкоклџев, професор др Мирослав Милићевић, проф. др Милорад Б. Митковић, пуковник у пензији проф. др Горан Кроња, генерал-мајор у пензији проф. др Владислав Степић, академик проф. др Радоје Чоловић, пуковник у пензији проф. др Борислав Стијеља, пуковник у пензији проф. др Драган Игњатовић, професор др Миљко Ристић, пуковник у пензији проф. др Небојша Станковић, академик проф. др Марко Бумбаширевић, пуковник у пензији проф. др Зоран Јовановић, проф. др Лазар Давидовић, пуковник у пензији проф. др Томислав Мареновић, проф. др Владимир Ђукић, пуковник у пензији проф. др Војкан Станић и проф. др Даница Грујичић.

У претходној години посебну пажњу јавности привукле су: технолошка обнова у виду нове најсавременије сале за катетеризацију срца – ангио сале, треће на ВМА, чијом набавком је интензивано збрињавање пацијената са акутним коронарним синдромом и најтеже оболелих пацијената, када је реч о кардиоваскуларној проблематици; први пут је самостално изведена нова метода лечења атријалне фибрилације – најчешће врсте аритмија – применом 3D CARTO система, која се сматра једном од тренутно најсавременијих и најуспешнијих метода лечења ове врсте аритмија; увођење неинвазивне процедуре намењене лечењу болести „калем против домаћина“ – имунолошке компликације након алогене трансплантације матичних ћелија хематопоезе, која значајно утиче на мор-

бидитет и морталитет након трансплантације, те прва употреба најсавременијег „паметног“ инструмента – роботског стаплерског уређаја током оперативног захвата ресекције плућа.

Тешко је избројати све остале успехе којима се ВМА издвајала од других здравствених установа током периода дугог десет година, а само један од њих је минимално-инвазивна лапароскопска ресекција јетре, која је по први пут изведена на ВМА, а била је међу првим операцијама таквог типа урађених у земљи и региону. Издваја се и микрохирушка реконструкција језика и пода усне дупље слободним режњем са предње спољашње стране натколенице. Та захтевна хируршка метода урађена је први пут у Србији мултидисциплинарним приступом, по чему је ВМА препознатљива.

Поред бројних успешних и комплексних хируршких захвата, одстрањења ретких врста тумора великих димензија, настављен је успех и у домену ВАТС хирургије – техником уклањања режња плућа минималноинвазивном хирургијом без класичног отварања грудног коша.

Формирањем Службе за здравствену негу као засебне јединице ВМА 2021. године, прве у нашој земљи, сестринство и улога медицинских техничара подигнути су на виши ниво. Сестринство ВМА окупља око 1.200 медицинских техничара свих профила са циљем унапређења здравствене неге у војноздравственој установи и развоја високошколованог медицинског кадра по угледу на светске болничке центре. Значај организовања службе огледа се у побољшању квалитета здравствене неге, исхода лечења и неге,

безбедности пацијената и повећања задовољства медицинских техничара послом којим се баве, а део њиховог ангажовања односи се и на прерасподелу рада здравствених техничара на ВМА. Уједно, та служба представља пример добре праксе и подршку менаџмента да директно помогне у подизању статуса професије медицинског техничара у војном здравству.

Десетине годишњих међународних посета Војномедицинској академији, као и запажено учешће припадника ВМА на научним скуповима, конгресима и конференцијама у земљи и иностранству, у оквиру регионалних, европских и међународних организација, доказују да стручност медицинара са ВМА не познаје границе. Такође, не јењава интересовање за усавршавање кадра на ВМА, а и боравак стручњака ВМА у здравственим устано-

вама у свету. То је наставак дугогодишње успешне међународне сарадње са признатим медицинским војним и цивилним центрима, чиме ВМА континуирано одржава престижно место са завидним угледом на светском нивоу.

ВМА – ЕНЕРГИЈА КОЈА ТРАЈЕ

Карактеристичан ентузијазам који само велики колектив попут ВМА може да покрене и контролише, заразан је, моћан и неопходан, јер даје залет и истрајност да се одржи брз темпо рада.

У историји ВМА бележе се повремена посустајања и повраци, увек изнова јачи и отпорнији, који се прилагођавају колико добрим толико и лошим временима. Заједнички успеси на ВМА славе се победнички јер доносе моћне промене, оснажују нове генерације да иду у корак са савременим стандардима и

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

Дуга традиција, искуство и углед ВМА у друштву и држави крунисани су бројним престижним одликовањима, наградама, признањима и захвалницама, међу којима су најважнији Орден Светог Саве I степена, Орден братства и јединства са златним венцем Председништва СФРЈ 1990. године, Орден Републике Српске 1993. године, Орден Тесле првог реда, Орден Републике Српске на ленти 2013. године, Орден Карађорђевог звезде трећег степена, додељен Указом председника Републике Србије 2014. године.

Током 2007. ВМА је добила награду Привредне коморе Србије, Привредног прегледа и Министарства за трговину и услуге Републике Србије за најбољи корпоративни бренд у области медицине и здравства „Најбољи у Србији“. Златна плакета Војске Србије поводом 170 година постојања уручена јој је 2014, док је Супербрендом Србије у категорији здравства проглашена 2007, 2013, 2016. и 2017. године.

Уз велики број захвалница здравствених и других установа у земљи и окружењу, истичу се и плакета Фестивала здравља за допринос у развоју ове манифестације којој ВМА пружа подршку од оснивања, као и плакета Српског лекарског друштва за изузетан допринос раду највећег удружења лекара у Србији.

увек стреме највишим циљевима. У реалности, снага беле и маслинастозелене униформе означава суочавање са изазовима током целе каријере и превазилажење препрека ма које врсте биле. А где је епопеја једног народа тако фино проткана са оним што су радили и раде, ако не на ВМА.

